

Світлана Постолатій

А льон цвіте синьо-синьо...

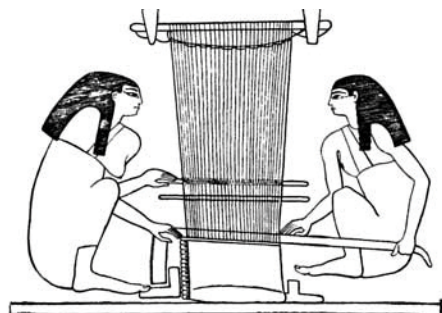
Спалена краса

З давніх часів дійшло до нас новорічне побажання: „Роди, Боже, жито-пшеницю, усяку пашницю, коноплі – до стелі, льон – по коліна”, котре на-штовхує на думку, що льон – одна з найважливіших культурних рослин.

Льон символізує дівочу красу, увінчану довгою косою. Косу, сплетену з льону, прикріплювали до деревка, прикрашали стрічками і спаливали на ве-сіллі під час ритуального танцю, який виконувала молода з дружком. Спа-лена лляна коса символізувала очищення. В інших весільних ритуалах льон символізував єднання молодих, красу, молодість і кохання.

Трохи історії

Давні індуси виготовляли лляну тка-нину ще 9000 років тому. Льон вирощу-вати в Ассирії, Вавилоні та Єгипті. Єгипет-ські мумії загортали саме в лляну ткани-ну. З льону виготовлено славнозвісну Ту-ринську плащаницю. Завдяки унікаль-ним властивостям льону вона зберегла-ся до наших днів, пройшовши крізь во-

гонь і воду. Ці реліквії вціліли завдяки кремнезему, який міститься в льоні, та стримує розвиток бактерій і грибків. Греки виготовляли із лляних тканин вітрила для човнів. На Русі льон з'явився на початку першого тисячоліття нашої ери, згодом льонарство поширилося і стало традиційним промислом.

У багатьох культурах світу льон символізує чистоту та вірність. Вважають, що за давніх часів лляні виробу цінувалися вище за золото. На думку деяких дослідників, легенда про подорож аргонравтів у Колхиду по золоте руно базується на реальних фактах. Історики вважають, що у Давній Греції не було великих урожаїв льону; а той льон, що там родив, мав досить низьку якість. Натомість у Колхиді вирощували високосортний льон і виготовляли славнозвісне „сардинське полотно”. Тож чи не була лляна тканина тим самим коштовним і унікальним золотим руном?

Льон, з родини льонових

Льон належить до родини льонових *Linaceae* D. Це – трав'янистий однорічник. Стебло рослини пряме, зверху розгалужене. Листки – голі, довгасті, загострені, цілокраї, з трьома жилками. Цвіте льон у червні-серпні. Під час цвітіння поле льону нагадує неспокійне озеро, в якому відбивається небо. Квітки – великі, правильні, діаметром 12–15 мм,

мають блакитне, темно-синє, рідше рожеве або біле, забарвлення. Вони розпускаються на світанку, а закриваються і в'януть опівдні, у розпал спеки. Кожна квітка живе лише кілька годин.

Плід – округла коробочка з п'яти частин на 10 насінин. Плескате, жовто-коричнєве, лискуче, без запаху насіння, яке при жуванні слизьке і маслянисте, дозріває наприкінці вересня. Його збирають і сушать на сонці за температури до 45 °С, зберігають у темному, провітрюваному і сухому місці.

Для господарства використовують лише культурний (або звичайний) льон – *Linum usitatissimum* L. Льон не боїться рослинних захворювань і комах-шкідників. Для отримання високоякісного волокна врожай льону збирають приблизно через 100 днів після сівби або через місяць після цвітіння рослини. Саме тоді стебло льону набуває жовтого відтінку. Якщо ж рослина зелена, то збирати її зарано, бо недозріле насіння не принесе користі, а волокно буде недорозвиненим.

Ї рибку ловить, і мистецтво танцює

Льон – луб'яне волокно. Волокниста тканина розташована між зовнішньою оболонкою і деревиною стебла. Волокна, склеєні одне з одним, розміщуються окремими жмутами. Волокна завдовжки 30–75 см складаються з видовжених клітин. Клітина льону – це тонка нитка, довжина якої у 1–2 тисячі разів перевищує її товщину. Це дозволяє виготовляти лляну нитку завтовшки до кількох мікрометрів. Лляне волокно прядуть, а з пряжі тчуть тканини. Цікаво, що міцність лляного волокна при намоканні не зменшується, а, навпаки, зростає.

От чому з нього здавна робили рибальські сіті, а з лляної тканини – вітрила. Лляна тканина є чудовим пакувальним матеріалом, лляні мішки – найкраща тара для цукру, борошна, круп та інших харчових продуктів. Полотнища для картин теж виготовляють із

лляного волокна. Воно стійке до вологи, саме тому збереглося чимало видатних художніх творів, створених багато століть тому. З тонких лляних волокон виготовляють мотузки, пожежні рукави, шнурки для взуття, а з грубих волокон льону – брезент і парусину.

Папір, виготовлений із льону, дуже міцний і хрусткий. Саме тому в багатьох країнах, зокрема у США, льон – один із компонентів паперу, з якого виготовляють грошові купюри.

Ультрамодний тренд

Із лляних тканин давна виготовляють постільну, натільну і столову білизну, тому що вона міцна, чудово переться і вбирає вологу. Льон – незамінний матеріал для пошиття літнього одягу, сорочок, платтів, блузок та інших виробів. Мода на цей найдавніший еко-матеріал минала і завжди поверталася. Він не линяє як шовк, не вигорає на сонці як бавовна, не втрачає з часом форми і не змінює структури як трикотаж. Тривалість життя лляного одягу вражає: він зберігає достойний вигляд упродовж 20 років!

Лляні речі гігроскопічні, добре пропускають повітря. В спекотний день тканина швидко поглинає і випаровує вологу, не залишаючи запаху. Така робота льону нагадує кондиціонер: між тілом і одягом встановлюється температура повітря на 3–4 градуси нижча,

ніж температура навколишнього повітря. Льон гігієнічний. Структура його волокон, не зважаючи на природне походження, непридатна для життєдіяльності бактерій.

Єдиним недоліком лляних тканин є низька еластичність, унаслідок чого тканина швидко мнеться. Однак остан-

ні модні тенденції проголошують природну зіжмаканість одягу ультрамодним трендом. Єдиний недолік стає перевагою – мниться на здоров'я! В моді льон усіх кольорів, але найбільше кутюр'є любляють натуральні кольори лляного волокна – слонова кістка, сірий, світло-коричневий.

Лляні волокна не накопичують статичної електрики, мають антисептичні й гіпоалергенні властивості. Лляний одяг порівнюють із „захисним полем”, що послаблює негативний вплив довкілля. Він особливо корисний для мешканців великих міст із несприятливими екологічними умовами. Завдяки своїм унікальним якостям лляне волокно є чудовим фільтром від хімічно агресивних середовищ і шуму.

Ще й лікує

Льон має неабиякі лікувальні властивості. Мелене насіння колись додавали в борошно під час випікання хліба, пресували й одержували смачну лляну олію, якою приправляли холодні страви. Лляна олія, яка регулює жировий обмін, знижує рівень холестерину в крові, має очисну, жовчогінну

та проносну дію, була доступним засобом профілактики та лікування багатьох захворювань. Шкода, що в наш час її використовують мало.

Свого часу вчені зробили дивовижне відкриття: клітини люди-

ни здатні без залишку розчиняти клітини льону. Тож лляна нитка у хірургії є шовним матеріалом, що не потребує зняття швів. Під час воєн лляні пов'язки рятували поранених від гангрен та сепсису. Сьогодні фітотерапевти й лікарі традиційної медицини рекомендують застосовувати насіння льону й олію у дієтичному харчуванні хворих із порушеним обміном речовин, атеросклерозом, ішемічною хворобою серця, мозку, гіпертонічною хворобою, цукровим діабетом, при цирозі печінки, гепатиті, жировій дистрофії печінки.

Встановлено, що у насінні льону міститься велика кількість жирної кислоти омега-3, яка є дієвим засобом у лікуванні серцево-судинних недуг. Вона сприяє оновленню еластичності судин, запобігає утворенню тромбів, знижує рівень холестерину в крові та артеріальний тиск. Тому лікарі європейських країн радять оздоровлюватися за допомогою препаратів з льону. Наприклад, кожен німець щороку споживає в середньому кілограм насіння льону. Торговельна мережа Німеччини упродовж року реалізує близько 100 тонн цього продукту. Тож давайте не забувати про цілющі властивості нашого кошовного синьоокого помічника. Адже цінність рослини і тканин з її лляних волокон ніхто не піддає сумніву впродовж 9 000 років.

